

Obserwacja całkowita

W ramach **Filozofii Głębi Społecznej** pojęcie **obserwacji całkowitej** oznacza sposób patrzenia na człowieka i zjawiska społeczne, który nie zatrzymuje się na pojedynczym zdaniu, jednym wydarzeniu ani jednym dokumencie. Jest to metoda rozumienia rzeczywistości poprzez ogląd całego wzoru zachowań w czasie. Człowieka nie poznaje się po jednej deklaracji ani po jednym czynie. Poznaje się go dopiero wtedy, gdy zestawia się razem jego słowa, czyny, przemilczenia, powtarzalność decyzji oraz skutki tych decyzji w dłuższej perspektywie. Dopiero wtedy zaczyna ujawniać się prawdziwa struktura sensu.

Obserwacja taka służy nadaniu kierunku działania obserwowanego/obserwowanych, lub doprowadzenie do zaniechania działania. Zgodnie z własnym oczekiwaniem. Wywołania emocji, w tym doprowadzenie do rozłamu w grupie, przejęcia kontroli nad grupą lub liderem grupy.

Obserwacja całkowita zakłada więc, że każde zdarzenie jest tylko fragmentem większej całości. Pojedyncza informacja jest jak jedna cegła w murze — sama w sobie niewiele mówi o całej budowlu. Dopiero gdy zobaczymy cały mur, jego kierunek, spoiny i pęknięcia, możemy powiedzieć, czym naprawdę jest ta konstrukcja. W życiu społecznym działa to podobnie. Jedna wypowiedź obserwowanego, jeden dokument archiwalny, jedno nagranie czy jeden gest mogą być interpretowane na wiele sposobów. Sens ujawnia się dopiero wtedy, gdy zostaną zestawione z całością działań tej osoby lub instytucji. Dlatego obserwacja całkowita wymaga czasu i cierpliwości. Nie polega na szybkim wydaniu wyroku, lecz na analizie wzoru. Wzór powstaje z powtarzalności. Jeśli ktoś raz mówi jedno, a robi drugie, może to być przypadek. Jeśli jednak czyni to wielokrotnie, zaczyna pojawiać się struktura działania. To właśnie struktura — a nie pojedyncze zdarzenie — odsłania prawdziwy sens. W tej metodzie ważne jest także uwzględnienie tego, czego nie powiedziano. Milczenie bywa równie znaczące jak słowa. Instytucje, politycy, media czy wspólnoty religijne często nie mówią wszystkiego. Pomijają fakty, zmieniają kolejność wydarzeń lub nadają im określone znaczenie. Obserwacja całkowita bierze pod uwagę również te znaczące przemilczenia, ponieważ one także są częścią działania. Istotnym elementem tej metody jest również świadomość roli obserwatora. Każdy człowiek patrzy z pewnego miejsca — z własnych doświadczeń, przekonań i emocji oraz postawionych zadań lub własnych

oczekiwań. Dlatego obserwacja całkowita wymaga także obserwowania samego siebie: swoich uprzedzeń, sympatii i lęków znajomość stereotypów oraz stanu faktycznego. Bez tej świadomości łatwo pomylić interpretację z faktem. Metoda ta jest szczególnie ważna w świecie współczesnym, w którym ogromna część informacji dociera do ludzi w postaci krótkich komunikatów, nagłówków i fragmentów nagrań. Takie fragmenty łatwo wyrwać z kontekstu i nadać im nowe znaczenie. Obserwacja całkowita jest próbą obrony przed taką manipulacją. Zamiast reagować na pojedynczy impuls, próbuje zobaczyć całość pola wydarzeń.